

ТЕРИ ДЖОУНС

Варварите
СРЕЩУ РИМ

Издательство
 ПАРИТЕТ

ВАРВАРИТЕ СРЕЩУ РИМ

Автор Тери Джоунс

Превод Таня Балова

Издателство „Паритет“, 240 стр.

© Джонс Терри, 2023

It is printed with the permission of the copyright holder – Rodina Publishing House.

Какво знаем за народите, разрушили Римската империя и причислени от римляните към нецивилизованите? Те постигат върхове във военната, политическата и културната сфера, не по-малки от тези, които постигат римляните или персите. Ние се впечатляваме от напредъка на келтите в инженерното дело и математиката, от религиозната философия на даките, от социалния строй при вандалите, от политическата система в кралството на Атила.

Авторът ни доказва, че техният принос в създаването на днешния свят е също толкова значителен като на римляните. Когато четем тази книга, ще се потопим в изключително интересния живот на народи, чиито потомци сме днес, на народи, които римляните са отнесли към „варварските“, но които и сега ни учудват със своите постижения.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbf.com – 20% отстъпка.**

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-536-1

СЪДЪРЖАНИЕ

Хронология на варварството	7
----------------------------------	---

Предговор

За „добрите“ и „лошите“ варвари	11
---------------------------------------	----

Първа част

КЕЛТИТЕ

Произход на келтите	17
Доколко келтите са били варвари	20
Мунициите на келтите	23
Измамни текстове	27
Календарът от Колини	33
Ковачницата на Европа	35
Градовете на келтите	38
Цезар нахлува в Галия	43
Верцингеторикс и разгромът на галите	48
Келтските жени	53
Британските колаборационисти	59
Кралица Будика и икените	64
Гибелта на друидите	67
Въстанието на Будика	68
Непокорните брители	74
Келтите минават в нелегалност	78
Икономическият живот в империята	80
Британските императори	85
Антиримските римляни	89

Втора част
ВАРВАРИТЕ ОТ СЕВЕР

Германците	95
Другата ценностна система	97
Герман Германски	102
Арминий отвръща на удара	109
Краят на Арминий	114
Дакия и изчезналият свят	115
Колоната на Траян	115
Изгубената цивилизация	120
Децебал и безумният Домициан	125
Децебал и Траян	127
Ограбването	131
Загадката на колоната на Траян	134
Готите	137
Готите се присъединяват към империята	137
Възходът на Аларих	143
Аларих поема на Запад	145
Аларих обсажда Рим, 408 година	149
Аларих разграбва Рим, 410 година	154
Кралството на вестготите	157

Трета част
ВАНДАЛИТЕ И ХУНИТЕ

Какво се крие зад митовете	161
Християнизацията на империята	165
Тайнствените хуни	169
Новият Рим	174

Арианската християнска империя	177
Триумфът на католицизма	178
Победата над езичеството	184
Вандалите	186
Вандалите в Испания	190
Хуните са пред портите на Равена	193
Вандалите превземат Северна Африка	195
Африканските християни – разрастването на донатизма	198
Новото кралство на вандалите в Африка	201
Атила	208
Новият ред на Атила	212
Атила поема на Запад	218
Вандалите в Рим	228
Краят на империята	231
Епилог	233

ТЕРИ ДЖОУНС (1942–2020)

Терънс Греъм Пери Джоунс е уелски комик и сценарист, роден в Колуин Бей, Северен Уелс. Учи в колежа *Сейнт Едмънд Хол, Оксфордски университет*, специалност английски език, но се дипломира със степен по история. Става популярен като член на групата сценаристи и актьори, създали *Monty Python's Flying Circus*. Ко-режисьор на *Monty Python and the Holy Grail* заедно с Тери Гилийм и режисьор на *Life of Brian* и *The Meaning of Life*. Докато има Тери Джоунс, ще има и Монти Пайтън.

Яростен противник на войната в Ирак и краен поклонник на античната и средновековна история и в частност на Джефри Чосър. Зад гърба си оставя поредица от телевизионни документални филми, както и няколко исторически книги, макар и в известна степен доста противоречиви.

Разболява се от деменция и умира от съпътстващи болестта усложнения в дома си в Хайгейт, Северен Лондон на 77-годишна възраст на 21 януари 2020 г.

Хронология на варварството

Това е една обобщена и донякъде примитивна хронология на събитията от периода, описан в книгата. И все пак може да е полезна.

Преди Христа:

около 576 г. Началото в управлението на Кир I, царя на Персия

около 530 г. Питагор, Залмоксис

522 г. Началото в управлението на Дарий I, царя на Персия

486 г. Началото в управлението на Ксеркс I, царя на Персия

406 г. Война между Сиракуза и Картаген

около 390 г. Келтите на Брен атакуват Рим

336 г. Александър Велики става цар на Македония

330 г. Персепол е разрушен

324 г. Смъртта на Александър Македонски

305 г. Война между Родос и Македония

282 г. Създаването на Родоския колос

279 г. Келтите атакуват Гърция

212 г. Римляните превземат Сиракуза

168 г. Римляните управляват Гърция

164 г. Договорът между Родос и Рим

146 г. Римляните сриват Коринт до основи

около 70 г. Началото в управлението на Бурбиста, царя на Дакия

59 г. Цезар – наместник в Галия

55 – 54 г. Цезар в Британия

53 г. Победата на Верцингеторикс. Битката при Харан

52 г. Падането на Алезия

- 49 г. Цезар влиза в Рим: гражданската война
- 44 г. Убийството на Цезар. Убийството на Буревиста
- 42 г. Разграбването на Родос
- 27 г. Октавиан става първи император (Август)
- 12 г. Рим окупира Германия

След Христа:

- 9 г. Разгромът на Вар
- 14 г. Тиберий става император
- 17 г. Триумфът на Германик
- 41 г. Клавдий става император
- 42 г. Смъртта на Кунобелин
- 43 г. Нахлуването в Британия
- 54 г. Нерон става император
- 60 г. Въстанието на икените
- 69 г. Веспасиан става император и превзема Рим
- 81 г. Домициан става император
- 87 г. Начало в управлението на Децебал, вожда на даките
- 105 г. Рим превзема Дакия
- 117 г. Адриан става император
- 196 г. Албин е провъзгласен за император, Септимий Север разграбва Персия
- 218 г. Елагабал става император
- 222 г. Александър Север става император. Началото на управлението на Ардашир I, царя на Персия
- 235 г. Началото на 50-годишния период, през който 49 души са провъзгласени за императори
- 241 г. Началото в управлението на Шапур I, царя на Персия
- 244 г. Гордиан III е убит
- 259 г. Постум основава Галската империя
- 260 г. Шапур I пленява Валериан

-
- 267 г. Зенобия обявява сина си за император
- 270 г. Аврелиан става император, напуска Дакия
- 272 г. Аврелиан нанася поражение на Зенобия. Умира Шапур I
- 273 г. Аврелиан превзема Галската империя
- 284 г. Диоклециан става император, разделя империята, Максимиан управлява Запада
- 286 г. Караузий прави Британия независима
- 297 г. Констанций отново превзема Британия
- 309 г. Шапур II е коронясан в майчината утроба
- 312 г. Константин превзема Рим
- 324 г. Константин превзема Византия, става общ император
- 325 г. Никейският събор
- 337 г. Умира Константин I
- 350 г. Хуните нападат Персия
- 358 г. Шапур II решава проблема с хуните.
- 363 г. Юлиан е победен и убит от Шапур II
- 364 г. Валентиниан I става император, Валент става император на Изток
- 375 г. Валентиниан I умира, Валентиниан II става император на Запад. Хуните в Дакия. Готите преминават Дунав и приемат християнството
- 378 г. Валент е убит при Адрианопол. Теодосий I става император на Изток
- 391 г. Арианството и езичеството са обявени извън закона
- 392 г. Валентиниан II е убит
- 393 г. Битката при Фригид: Евгений е разбит, Теодосий I става общ император
- 394 г. Теодосий I умира. Въстанието на Аларих. Империя е разделена на Източна и Западна
- 401 г. Аларих напада Италия. Вандалите в Алпите

- 406 г. Вандалите и др. преминават Рейн
- 407 г. Британците провъзгласяват император Константин III
- 408 г. Стилихон е убит. Първата обсада на Рим от Аларих
- 410 г. „Разграбването“ на Рим от Аларих
- 411 г. Вандалите в Испания
- 412 г. Убийството на Хипатия
- 417 г. Аквитанското кралство на вестготите. Вестготите нападат Испания
- 425 г. Вандалите превземат Картагена и Севиля
- 428 г. Умира Гундерих. Началото в управлението на Гейзерик, краля на вандалите
- 429 г. Вандалите се насочват към Африка
- 434 г. Атила и Бледа управляват хуните
- 439 г. Вандалите превземат Картаген
- 441 г. Хуните нападат Балканите
- 444 г. Смъртта на Бледа
- 447 г. Атила напада Константинопол
- 451 г. Хуните нахлуват в Галия
- 452 г. Хуните нахлуват в Италия
- 455 г. „Разграбването“ на Рим от вандалите
- 476 г. Свален е последният западен император
- 477 г. Умира Гейзерик
- 489 г. Остготите превземат Италия
- 496 г. Хлодвиг приема християнството
- 507 г. Франките побеждават вестготите
- 526 г. Смъртта на Теодорих
- 533 г. Византийските завоевания в Африка
- 535 г. Византия превзема Равена

ПРЕДГОВОР

За „добрите“ и „лошите“ варвари

Никой народ не нарича себе си „варвари“. Думата се използва само по отношение на други народи. С нея древните гърци наричат хората, чийто език не разбират. Струва им се, че чужденецът ломоти нещо като „Ба-ба-ба...“. Думата „барбара“, означаваща „пелтек, говорещ неясно“, съществува и в санскрит, езика на Древна Индия. Римляните адаптират гръцката дума и я превръщат в наименование (обикновено презрително) на народите, които живеят в съседство.

Народите, наречени от римляните „варвари“, било то испанци, брити, гали, германци, скити, перси или сирийци, носят това клеймо вечно. Думата „варварски“ става синоним на всичко, което е в противоречие с цивилизацията. Доколкото могат, римляните спират варварите, но накрая дивите племена пробиват кордоните и нахлуват в Римската империя, като унищожават вековни културни ценности. Те разрушават всичко, създадено от римляните. Разграбват и самия Рим, като хвърлят Европа в бездната на „мрачните векове“. Варварите донасят само хаос и невежество докато през епохата на Възраждането пламъкът на римското изкуство и наука не грейва отново. Всъщност нещо обичайно.

Рим е уникален не с изкуството, науката или философията си, не с това, че тачи законите и хуманността, нито с високата си политическа култура. Най-важната

особеност на Рим е неговата първа в света професионална армия. Той я използва, за да унищожава околните култури и плаща на воините си с плячкосаните богатства. Превзетите народи се романизират и всеки спомен за тях по възможност се изтрива. А в действителност много от нещата, които смятаме за постижение на римската цивилизация, римляните заимстват от варварите. Рим воюва с мечове, щитове, брони и баллисти, каквито е копира от тези, срещу които е воювал. Римските градове се строят за сметка на плячкосаното от богатите съседи.

Не бива да вярваме на всичко, което ни казват римляните. Ето например мнението на Юлий Цезар за лосовете: „Лосовете нямат рога, а краката им нямат стави и сухожилия, така че те нито могат да полегнат, за да си починат, нито да станат, ако случайно паднат. За постеля им служат дърветата. Лосовете се подпират на тях и така, леко наведени, си почиват. Когато ловците открият следи от тези животни, ако знаят накъде обикновено се насочват, подкопават корените на всички дървета или срязват донякъде дънера, за да може дървото да изглежда изправено. Лосовете се подпират, събарят го с теглото си и падат заедно с него“.

Римляните са оставили следи из цяла Европа. За тяхното присъствие говорят развалините от акведукти, амфитеатри, стени и пътища Много по-трудно е да намерим следи от народи, населявали тези места преди идването на римляните, и е прекалено лесно да предположим, че те са били слабо развити и не са могли да устоят пред историческия прогрес и мощта на римската цивилизация. Тяхното изстребване е било част от добре обмислена политика. „Горко на победения!“ Силният винаги е прав и военната мощ е единственият международен закон.

Пред римляните не стои въпросът дали да унищожават каквото им се изпречи на пътя.

Друга част от политиката е насаждането на римската култура. Римският свят има такава маса, че гравитацията му поглъща културата на сателитите в своята орбита. Богатите и влиятелни представители на варварския свят виждат финансовите и политическите ползи от римската подкрепа и започват да възприемат римските обичаи и архитектурен стил, за да демонстрират, че са благонадеждни. Които не са богати, също се стремят да се присъединят към властимащите. В резултат на това тези, които се противопоставят на римското господства и се опитват да бранят традиционните си ценности, са принудени да се борят с двама врагове – външен и вътрешен. Не е трудно да открием аналогии в съвременния свят.

Достатъчно е да обърнем картинката и да погледнем историята не от позициите на римляните, и тогава много неща ще започнат да ни изглеждат другояче. Римската характеристика на вандалите например ни дава термина „вандализъм“, но ние виждаме, че вандалите са били с висок морал, образовани, грамотни и често пъти по-цивилизовани от римляните.

Разграбването на Рим от готите и вандалите изобщо не е безпримерен акт на унищожаване. Готите разрушават само една сграда, а вандалите дори нито една. И в двата случая действат армиите на християните. Но самата Римска империя вече е приела една от формите на християнството – католицизма, и се старее да го наложи на всички останали народи. Католическата църква триумфално се разпространява по света и отново в добрите римски традиции прави всичко възможно да нагоди хората и историята към собствените си виждания. Църква-

та решава кои документи да се запазят и кои – не. Всички източници, с които разполагаме, са минали през ръцете на средновековните католически кописти. Така че за нас картината на миналото е извървяла труден път.

Тази книга е опит да преразгледаме историческата роля на повечето европейски и азиатски народи, които са класифицирани като варвари злодеи, и същевременно да дадем нова оценка за идеала на цивилизацията – всепобеждаващия Рим.